

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. Quis ordo apparitionum sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

VERSVS 8.9.10.

Et exierunt cito de monumento cum timore & gaudio magno currentes nunciare discipulis eius. Et ecce Iesus occurrit illis dicens: Aue. Illa autem accesserunt & tenuerunt pedes eius & adorauerunt eum. Tunc ait illis Iesus: Nolite timere. ite nunciate fratribus meis ut eant in Galilaam, ibi me videbunt.

QUESTIO I.

Quis ordo apparitionum sit?

Discrepantia quæ in Euangelistis apparet explicanda est, & ordo certus constituendus inter apparitiones, quæ controuersæ.

Matthæi narratio in eo consistit: ut dicat Mariam Magdalenam, & alteram Mariam venisse ad sepulchrum, ab angelo de resurrectione edoctas, iussas eam annuntiare discipulis, obuiam factum Iesum, ab illis adoratum, mandasse ut dicerent fratribus, ut irent in Galilaam.

Marcus cum ista narrasset subdit: At illa exeuntes fugerunt de monumento: inuaseras enim eas tremor & pavor. Et nemini quicquam dixerunt: timebant enim. Surgens autem mane prima sabbati, apparuit primo Mariæ Magdalene, de qua uenerat septem demonia. Illa vadens nuntiavit his qui cum eis fuerant lugentibus, & stentibus; Et illi audientes, quia uiderat & risus esset ab eis, non crediderunt.

Lucas, Egressa à monumento, nuntiauerunt hæc omnia illis: & ceteris omnibus. Erat autem Mariæ Magdalene, & Ioannæ, & Mariæ Iacobi, & cetera quæ cum eiserunt.

Ioannes Magdalenam euenisse, & Petro, & sibi nuntiasse, non de resurrectione: sed dixerunt dominum de monumento, & nescimus ubi posuerunt eum. Deinde 14. uidit Iesum eum ad monumentum maneret plorans. & uis nuntiari discipulis: Quia uidi dominum, & hæc mihi dixit.

S. Ex his difficile est ita contexere ordinem historiarum, ut non variæ quæstiones, & difficultates occurrant. Conuenientissima est ratio, quam subijcio. Summo mane domum egressæ mulieres ad sepulchrum cito sole, hoc est aurora spargente polum ita ut adhuc tenebræ essent: mulieres alii plures alii pauciores recesserunt: In via de lapide amolendo deliberant, quod maior esset, quam ut remoueri posset ab illis uideretur, quodque instrumentis ad id necessariis destituerentur. De custodia sollicitæ minime fuerunt, quæ tamen vel maxime fuissent impedimento, nec enim accedere, nec amoueri saxum, rumpique sigillum publicum permisissent milites, nisi angelus illos tantum non exanimasset. Vel igitur ignorarunt apostolicam custodiam esse, quod vix credibile est, in tantis horis ubi expectacione, cum pridie sacerdotes ex causa Pilati adierint, custodes constituerint, lapidem obfirmarint: nec sabbato uetebantur ubi exire, cum igitur pridie sabbati aromata parassent, fieri vix potuisset uideri ut ignorarent, præsertim aliquot discipulorum centurie Ierosolymis versarentur, adeoque in templo orarent. Dicendum igitur eas ex-

istimasse custodes diuina potentia reprimendos, ne à pio opere impedirentur, multa enim miracula uiderant, & Christum Deo gratum esse non ignorabant.

Dum respiciunt uident renolutum lapidem, & monumentum apertum. Ingressæ autem non inuenerunt corpus Iesu. ita omnes Euangelistæ testantur. nec repugnat Ioannes, qui solius Magdalene mentionem facit, illa enim in hoc obsequio principatum tenebat, de angelorum numero ante dixi. v. 5. §. 1.

Vilo sepulchro vacuo, auditisque angelis magno gaudio & pauore festinant ut apostolis & discipulis lætum adferant nuntium. Non rediit sola Magdalenæ, nec antequam angelum audiret, sed ceteræ etiam deum, dux mulieres. Ioannes solius Magdalene meminit, quia est Magdalæ feruentior præcurrit, ut nuntiaret. Nam Matthæus lenius ait, *ἰδὲ αὐτὰς ἀναγλῶσαι, currebant nunciare.* Et Marcus eodem modo, qui cum ait, *nemini quicquam dixisse*, de custodibus, obuiisque etiam notis intelligendus est, ad apostolos enim festinabant. Idem etiam Lucas habet, & nominat eas quæ à monumento redierunt. Omnes vero mandatum ab angelo acceperunt, ut nuntiarent, nec vni alicui facile credituri erant, quine omnibus quidem consensu nuntiantibus credere uoluerunt.

Nuntiarunt autem omnia, ut constat ex Luca. *ἀπαγγέλλαν τὰ ὅσα πᾶσι τοῖς ἐνδεκα, nuntiauerunt ista omnia undecim.* Omnia inquam, lapidem renolutum, custodes semimortuos, sepulchrum vacuum, asseuerationem angelorum. Quod uero Ioannes ait, Magdalenam dixisse: *sustulerunt dominum, & nescimus ubi posuerunt eum*; non est signum alia illam non dixisse, sed hoc præcipue dixisse, & hoc de vacuo sepulchro cordi fuisse audientibus. Hinc apparet eas in via dubitare cœpisse de uisione angelorum. Credebant dominum resurrecturum, sed an iam surrexisset dubitabant. Nam Luca 24. 8. *Recordati sunt uerborum eius: nempe Christi prædicentis se resurrecturum.*

His auditis discipuli non crediderunt, sed deliramentum esse putarunt earum uerba. Petrus tamen & Ioannes ad monumentum currunt, vacuum inueniunt, Ioannes ad angelum non uident. Ioannes his uisus credit, ut de se testatur c. 22. 8. Apostolorum principes secutæ sunt mulieres iterum, ad monumentum certius aliquid cognituræ. Dum autem discipuli redeunt *πᾶς ἐαυγὺν, ad ædes suas, fociosque, ceteræ mulieres discunt, ut uideant, an indicia aliqua corporis asportati appareant.* Nam cum uiderent apostolos non credere, sed fabulas putare, illæ magis etiam dubitare cœperunt, ut quæ angelos nullos uiderent amplius, sperabant enim, Petrum & Ioannem inuenturos fuisse angelos. Maxime igitur tum fides concussa est, cum se illas timerent. Itaque Magdalenæ mœrore, & amore ad consilium inopiam redacta, ad monumentum stat plorans, & ut sit se inclinans prospicit, & duos angelos uidet, unum ad caput, alterum ad pedes sedentem. Qui cum quæsisset, quid ploraret, illaque respondisset: *sustulerunt Dominum meum, antequam angeli respondissent, aduenit Iesus, & sese manifestauit, iussitque discipulis dicere. Tum illa ceteras accedens, quæ aliis horum locis erant, uidisse se dominum affirmat, simulque iam eant ut apostolis indicent. Tum iterum occurrit illis Iesus, & dicit, aucto, *χαίρετε, ut est apud Matthæum, 11. 9.**

Matthæus itaque intermedia omittit, nempe primam denunciationem factam discipulis, aduentum Petri & Ioannis ad sepulchrum, factamque ibi apparitionem Magdalene. Satis enim habuit dicere mulieres ad sepulchrum uenisse, angelos primum, deinde dominum uidisse. Ioannes totus in eo est, ut ostendat Petrum & se testes fuisse oculatos. Et Petro quidem eadem die apparuit, sed quo tempore factum sit incertum.

certum est. Atque hæc de appositionibus maxime controuersis.

§. 3. Nec obstat Græcus textus vers. 9. apud Matthæum. Hæc enim verba: *ὡς ὁ ἀποστόλος ἀπαγγέλλει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ*, vt autem ibant nunciare discipulis eius. Hæc inquam omittenda sunt ex glossa alicuius inserta. Nam ostendit id quod additur in omnibus libris *καὶ ἰδὲ*. & ecce. nam nisi verba illa omittantur, *καὶ* delendum est, quod tamen in omnibus libris inuenitur. In vetustissimo manuscripto Collegii Mofemensis illa verba omissa sunt. Syrus etiam omittit. Beza etiam licet addat, taretur tamen in suo vetustissimo abesse codice. Franciscus hæc in notis habet: *Sequitur in regio, & plerique omnibus codicibus, ὡς ὁ ἀποστόλος ἀπαγγέλλει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ*, vt autem ibant nunciare discipulis eius, quod quamquam etiam apud Euthymium, & Theophylactum legatur, non dubito tamen quin sit omittendum. Imprimis enim interpretes Latini, & Syrus non legunt, vt neque Latine, neq. Syriace additur. Deinde non tantum Latini patres omittunt, sed etiam Chrysostomus, cuius hic est commentarius. Cum igitur existerent cum timore & gaudio, & ecce Iesus occurrit illis. Ad hæc Parisiensis ex 2. exemplari transfigunt illa verba. *ἀπαγγέλλει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ*. & forte obeliscus errore delapsus est in hæc posteriora verba, cum esset collocandus ante *ὡς ὁ ἀποστόλος*. Præterea huius sublati manet integra sententia, additis autem dure coheret sententia, *καὶ ἰδὲ ἐν ὁδοῖς*. Postrema videntur addita hæc verba ab iis qui intellexerunt occursum Iesu de quo loquitur versus nonus subsequens, accidisse, cum mulieres irent nuntiatum discipulis.

Denique, hæc verba addita pleraque difficultates pepererunt: Non enim potest ordo historiarum sine magna perplexitate constitui, si mulieribus occurrit Dominus antequam Petrus & Ioannes venerunt ad monumentum. Nam cum his fuit etiam Magdalena. Si igitur vna tantum vice ad sepulchrum venerunt, semel tantum Apostolis nuntiarent, non possunt coherere, quæ referunt. Nempe Tulerunt Dominum, &c. Ioan. 20. 2. & v. 18. Vidi Dominum, & hæc mihi dixit.

VERSUS II. 12. 13. 14. 15.

Quæcumque abissent, ecce quidam de custodibus venerunt in ciuitatem, & nuntiauerunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto pecuniam, &c.

QUESTIO I.

Quomodo fidem resurrectionis tollere sacerdotes conati sint?

§. 1. Milites narrant omnia quæ facta fuerunt. Nā & angelos viderunt, & mulieres, a quæ forte etiam Dominum illis colloquentem. Misi sunt quidam de custodibus, qui referrent, cæteris ad stationem redeuntibus, ne de fide custodie rei esse viderentur. At tantum ab fide, vt miraculis commouerentur, vt ea suppressere mendacio conentur. Grandi enim pecunia, mendacium maiore stultitia emunt. Quanta enim est stultitia, credere milites omnes, & semper tacituros? Quin ipsi milites se pecuniam accepisse vt mentirentur, confessi sunt. Nec dubium est rem veram à centurione relatum Pilato. Iudeos egregie continet Chrysostomus, quem lecto hoc loco consulat.

§. 2. Quod si quisquam consideret in vigiliis & excubiis Romanorum diligentiam, prudentiam, ferocitatem, non facile dormitasse credet. Morde somnus etiam hodie luitur. Nec exiguis numeris fuit, Petrum in carcere carernatum, seruante quatuor militum quaterniones militum, qui cum euasisset, iubentur

duci, integram centuriam sepulchri custodie additam vt etiam facit sacerdotum timor, diligentia, sollicitudo, si enim ad capiendum missa cohors est, & Tribunus & sacerdotum ministri, non minore cura seruatum est sepulchrum. Cum enim scirent multos eius esse discipulos, multos amicos, nec parum eorum conturbasset Iosephi, & Nicodemi constantia, cui corpus de cunctis depositum tam honorifice sepelissent, timuerunt, ne viri nobiles, & potentes, huiusmodi addita fuisset custodia, etiam inuitis auferrent. Cum igitur omnia talia sint, vt fidem nullam mererentur, magna cecitas est Iudeorum tam insulso commento credentium. Nam omnes milites ita dormi uis, vt nec aduenientium strepitum, nec lapidem remouentium labores audierint, vt ne vnus quidem fuerit excitatus, ita absurdum est, vt non nisi stulto persuaderi possit. Quod si tamen illud concedamus, vnde dormientibus, nihil audientibus, nihil videntibus constitit discipulos eadem fuisse?

§. 3. Longinum centurionem sepulchri custodie præfuisse Metaphrastes narrat 15. Martii. Vide Lippoman. T. 6. Sur. T. 2. Postquam sepulchrum mandatum fuit rursus Christi corpus? Longino centurioni rursus fuit Pilatus vita sepulchrum tuum custodiam militari. Et ille quid fecit, quod erat imperatum, vt esset eiusmodi cum Pilato sententia, vt iam didimus. Cum autem peractum esset magnum mysterium resurrectionis, & milites miracula, quæ etiam iura, quam vt ea caperet humana cogitatio, quæ etiam iura, & presbyteri Iudei ceteri annuissent, huiusmodi ignominiam & dedecus sibi afferre existimantes & miraculum volentes extinguere, pecuniis persuaserunt militibus. Vt clamarentur Christi resurrectionem. Verum non sic Longinus sed mendacii quidem fuit praclarus confutator. Verax enim testis veritatis, vt qui non sustinuerit calumniari Christum tanquam furto subreptum, sed lingua & mente libera eum verum esse Deum prædicauit, & mortuis esse excusatum affirmavit. Quo factum est, vt & ipse Pilatus, & Iudeorum Synagoga princeps, inuidiam qua prius mouebantur in Christum, & quem in eum animo concipiebant furorem, eum vultu Longinum transferrent, ei adeo irascentes vt quidquid pateretur Longinus, existimarent, eum non satis daturum esse penam. Hinc earum deuotum ad aures Longini & eorum ira fuit ei significata.

§. 4. Non fuit erroris aut imbecillitatis, sed delinæ malitia: Iustinus q. 108. *ἰεροῦσιν ὁ δὲ τῶν κληρικών τῶν ἰουδαίων, κατὰ ἀλλήλων ἀγροῖαν οὖσαν. ἰεροῦσιν αὖτ' ὡς τὸ ἀναστῆναι τὸν κύριον οὐ νεκρῶν, καὶ δειχθῆναι αὐτὸν θεόν, οὐ μὴ φῶν, μένοντα τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ μὴ τὸν χριστὸν ἀνεστησῆναι ἐν τῇ ἰουδαίᾳ κατὰ τὴν προφητείαν τῶν αὐτῶν πατριάρχων, ἐν ταῖς ἰουδαίᾳς ἐν τῇ ἀπείρᾳ μὲν. ὅς τὸν οὐκ ἔστιν ἀνθρώπος ἀλλ' αἰὶν. τὸ δὲ ἐκάρρησεν αὐτὸς τὴν ἀναστασιν, καὶ κληρὶ τῶν τῶν νομῶν, καὶ καλῶν τοῖς δόγμασιν, ὅτι τὸ ἐκάρρησεν αὐτὸς μὴ ἐκτελεῖν ἵνα ἐκείναι τῇ διωκτικῇ τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμολογίᾳ, ὅτι ἐστὶν ἀνθρώπος ἀλλ' αἰὶν, ὡς ἐκτελεῖται, ἀπὸ ἐργασίας. αἰὶν δὲ τῶν ἐκτελεῖται ἐκαστοῦ τῶν χριστῶν οἱ ἰουδαῖοι, & οὐ κατὰ τὴν διδασκαλίαν, αὐτὸς, καὶ τὸ μὴ λυθῆναι τὴν ἰουδαίαν, πᾶς γὰρ ἐστὶν ἀνθρώπος ἀλλ' αἰὶν, καὶ λυθῆναι τὴν ἰουδαίαν κατὰ τὴν ἀποστολὴν ἀγροῖαν. Resuscitatum vero est mortuis à Deo Christus, illam quæ contra eum habita agnatio, reuera ignorantiam fuisse ostendit. Quandoquidem post resurrectionem Domini à mortuis, & post probationem ostensionem, neq. Deum suffragatorem Iudeis fuisse in morte Christi, neq. Christum citra resurrectionem in morte manisse, secundum eorum sensum, qui illum crucifixerant, Iudei ipsi ad hoc in incredulitate & inobedientia perseverauerunt: ob hanc ipsam causam venit fuisse indigni. Quod enim argentum dederunt, vt resurrectio eius premeretur, & pro furto in vulgus dargetur, atq. Apostolos prohibuerunt in nomine ipsius diuina perferre, quæ vi & efficacia Spiritus S. edebatur opera, nō est præter voluntatem obuenientis & venit secum sereni & ignominiosi sed de-*

Corrigendus textus Græcus.

Græca lectio vitiosa.

Insania Iudeorum.

Insulsum mendacium Iudeorum.